

Guduz açanlar

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 24 январа, 2025

Guduz açanlar GUDUZ AÇANLAR

Sosial mediýadaky syýasy köçe reportažlary ýaňkalaşmalara, sene-menelere sebäp bolýar.

Bu çekişmeleriň özeninde el telefony bar:

Häkimiýetiň tarapyny çalyňlaryň argumenti hökmany suratda gelip-gelip ahyrsoňunda şu söze direýär:

«- Çykar, el telefonyňy görkez!»

Diýmek isleýän zatlary: «jübiňde gymmatbahaly telefon barka, nädip ýoksullykdan, ýetde-gütdelekden söz açyp bilýärsiňiz». Ýagny, häkimiýetiň bolşuna tankydy bellik edýänlere «Siz ýalançy» diýmek isleýärler.

Hawa, syýasy çekişmelerde el telefony simwol boldy.

«Çykar, görkez» diýip, häkimiýetiň tarapyny çalyňlar köplenç gartaşan adamlar. Özem bularyň bellän ýene bir sözi bar: «Siz bilýän dälisiňiz, biziň döwrümizde uzyn-uzyn nobatlar bardy!»

Bu aýdylýan sözler, çekişmeler täze däl:

Dünýäni, ýurdy özgertmek islän ýaş 68-iň nesline garrylar «ýokary okuw jaýlarynda okap ýörsüňiz, size başga näme gerek» diýýärdiler! Çünki 68-iň nesliniň köpçülikleýin çykyş edýän ýerleri köplenç ýokary okuw jaýlarydy.

Diňe Türkiýede däl, Ikinji jahan urşundan soň Ýewropada kapitalizm çaltlyk bilen üýtgame döwrüne girdi. Ykdysady üýtgeşme, täze sosial-medeni durmuşy emele getirdi.

Ilatyň barha artmagy, şäherleşme prosesi, bosgunlar we başgalar täze pikirleriň döremegine sebäp boldy.

Altмышынjы ýyllara gelinende dünýä boýunça alanda özünden öňki nesillerden tapawutly taraplary bolan täze ýaşlar potansialy orta çykdy.

Ýaşlar syýasylaşdy. Özem bu nesliň maşgalalary düýnki güne garanda gurplylaşan orta synpdy. Otnositel baý maşgalalaryň çagalary öwrülişik geçirip, dowam edip duran düzgüni ýykmaq isledi.

“Çykar, el telefonyňy görkez» diýen gödek mantyga görä hereket etsek, 68-iň nesliniň eden oppozision hereketlerinde çaprazlyk bar! Aslynda hiç hili çaprazlyk ýok. Şeýle:

• SYÝASY KIMLIK

Mysal üçin ýokary okuw jaýly gürrüňe ser salalyň:

Ýaşlar ýigrimi ýedi ýyllyk JHP häkimiýetini agdaran Demokratik partiýa (DP) nämüçin garşy çykdy?

Bu sowal şu günüň ýaşlaryna düşünmek nukdaýnazaryndan möhüm.

Respublikanyň gurlan wagtynda Stambuldaky Darülfünun ýeke-täk uniwersitetdi, ýokary bilim berýän we fakultetleriniň sany dokuza ýetýärdi.

JHP ýokary okuwdan has beter başlangyç bilime üns berdi, sebäbi ýurdy okap-ýazyp bilýän ýokdy we ş.m.

DP döwründe dört uniwersitet açyldy: Garadeňiz Tehniki uniwersiteti, Egeý uniwersiteti, Atatürk uniwersiteti, ODTU...

DP barha artmaga başlan ýokary okuwa bolan islegleri kanagatlandyrmak üçin birnäçe şäherde ýokary okuw jaýlaryny we akademiýalary açdy: Ýokary deňiz-söwda mekdebi, Ýokary mugallymçylyk mekdebi, Ykdysady ylymlar boýunça ýokary mekdepleri, Döwlet inženerçilik we arhitektörlyk akademiýalary we ş.m.

Özem: DP döwründe Ýslam instituty guruldy, Ýmam Hatyp mekdepleriniň sany artdyryldy. Saýlawlarda üstün çykмага gönükdirilen dinçileşme häkimiýetiň medeni syýasatyna öwrüldi. Bu sistematika boýun egmedik ýaşlar çaltlyk bilen syýasylaşyp, nämüçin häkimiýete garşy boldy?

DP häkimiýetine garşy (28-29-njy aprel wakalary ýaly) herekete geçen ýaşlaryň baş talaby syýasy erkinlikdi.

Talapkär ýaşlar her dürli basyşa garşy çykýardy.

Edil şu gün ýaly şol wagtyň ýaşlarynyňam aslyşýan syýasy ugry öndebaryjy atatürkçülikdi.

Şu günki gün düýne nähili köp meňzeýär gerek?

• MTTB KELLESI

«Çykar, el telefonyňy görkez» diýýänler el telefonynyň ýaşlar üçin belli bir derejede sosial we syýasy taýdan erkinleşme nyşanydygyny bilenoklarmyka? Bilýändirler öýdemok.

Höküm edijilikli «Çykar, görkez» sözüni eşiden ýaşlaryň nämüçin we nämä gaharlanýandygyna-da düşünyäne meňzänoklar. El telefony kimler üçin hernaçe «baýamagyň» serişdesi hökmünde görülse-de, özeninde durmuşyň jümmüşine ýerleşen, arkaýyn dem alynýan erkinlige bolan islegdir...

Köçedäki «ýaşulylar» ýaly (her dürli basyşa garşy çykan ýaş nesile) düşünmeýän häkimiýet otyr hökümet başynda...

Erkinlik talap eden Gezi tolgunşygyna «üstki akyl komplimasiýasy» diýip baha beren häkimiýet tarapdarlarynyň «çykar telefonyňy, görkez» sözüni ýanjap durmagy geňirgäp ýörmegiň geregem ýok aslynda, olar giňişleýin gurşap alyp biljek syýasy düşüňjeden mahrum adamlar.

Milli türk talyplary bileleşiginiň (MTTB) ýaly sagçy toparlarda ýetişen şu günün häkimiýetini emele getiren konserwativ syýasatçylaryň ýaşlary aňlamasy kyn...

Ýaşlara «çykar, el telefonyňy görkez» diýen düşüňje bilen protestçi 68-iň nesliniň ýaşlaryna «guduz açanlar» diýenleriň arasynda hiç hili tapawut ýok. Tutujy syýasatçylaryň rewolýusioner ýaşlara «guduz açanlar» diýmeginden soň 1968-nji ýylyň 22-nji martynda Daniel Kohn-Benditiň ýolbaşçylygynda ýaşlar Parižde «Guduz açanlar» atly topar dörettdi! (Bu enrages-gaharjaňlar birinji gezek 1792-nji ýylyň Paris tolgunşygyna orta çykypdy.)

Bu gidişine gitse, ýaşlar Türkiýede «El telefony raýat raýdaşlygyny» gurarlar!

Jemleme ýerine «pent» bereýin:

Ýaşlar razy edilmegi däl-de, ynandyrylmagy göwni isteyär!

Soner ÝALÇYN.

syalcin@sozcu.com.tr

«SÖZCÜ» gazetini, 03.02.2022 ý. Publisistika